

Somero

Hyvinvointiraportti 2019

Hyvinvointityötä ohjaava lainsäädäntö

- Kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla (Kuntalaki 1§).
- Kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus (Terveystoimintalaki 12§).

Hyvinvointikertomus ja -raportti Somerolla

- Hyvinvointikertomus ja -raportit ovat kuntajohtamisen työvälineitä, joiden laatimiseen osallistuu kunnan hyvinvointiryhmä, jona Somerolla toimii kaupungin johtoryhmä hyte-koordinaattorilla täydennettynä. Hyvinvointikertomusten ja -raporttien laadintaan osallistuu lisäksi eri toimialojen asiantuntijoita. Asiakirjat antavat suuntaviivoja kaupungin strategiatyölle, toiminnan ja talouden suunnittelulle ja poliittiselle päätöksenteolle.
- Someron kaupungin laaja hyvinvointikertomus on hyväksytty kaupunginvaltuustossa vuonna 2016.
- Hyvinvointiraportissa kuvataan kuntalaisten hyvinvointia käytettävissä olevien indikaattorien avulla sekä arvioidaan meneillään olevalle valtuustokaudelle laajassa hyvinvointikertomuksessa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista raportointivuoden osalta.
- Laaja hyvinvointikertomus laaditaan Somerolla valtuustokauden lopussa ja siihen liittyvä suunnitelmaosa valtuustokauden alussa strategiaprosessiin liittyvänä.

Talous ja elinvoima

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- Työttömien osuus työvoimasta on laskenut varsin nopeasti vuodesta 2016 alkaen ja on 7,5 % vuonna 2018
- Nuorten työttömien osuus 18–24-vuotiaasta väestöstä on myös laskenut voimakkaasti ja on 9,9 % vuonna 2018.
- Nuorten 18–24-vuotiaiden toimeentulotukea saavien osuus on laskenut 27,7 % vuodesta 2016 vuoteen 2018
- Kaupunki on viime vuosina investoinut merkittäviä summia hyvinvointia edistäviin hankkeisiin, joita ovat muun muassa vuonna 2012 valmistunut uimahalli ja vuonna 2018 valmistunut Kiiruun koulukeskus sekä vuonna 2019 remontoitu monitoimihalli.
- Vuonna 2019 aloittaneita yrityksiä oli 48 ja lopettaneita yrityksiä 25 (edellisenä vuonna +63 ja -25)

Talous ja elinvoima

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

- Väestömäärä on ollut viime vuosina laskeva, ja vuodesta 2017 vuoteen 2019 laskua on ollut 2,3 %. Vuoden 2019 lopussa asukkaita oli 8711.
- Ikärakenne on voimakkaasti vanhusvoittoinen, kuolleisuus on jatkuvasti huomattavasti syntyvyyttä korkeampi ja demografinen huoltosuhde korkea.
- Kuntatalouteen vaikuttavia tekijöitä ovat keskimääräistä pienemmät verotulot asukasta kohti laskettuna ja vastaavasti korkeammat valtionosuudet. Viime vuosien valtionosuusleikkaukset ovat vaikuttaneet myös kuntatalouteen.
- Asukkaiden pienituloisuusaste on korkeampi kuin Varsinais-Suomessa keskimäärin.
- Toimeentulotukea saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus on noussut 23,1 % vuodesta 2013 vuoteen 2018, mutta on edelleen varsin kohtuullisella tasolla Varsinais-Suomen kuntien keskiarvoon verrattuna.
- Kaupungin lainakanta on noussut 145 % vuodesta 2013 vuoteen 2019, jolloin lainaa/asukas oli 2490 € (74 % maan keskiarvosta).

Lapset ja lapsiperheet

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- Vuonna 2019 toteutetun kouluterveyskyselyn perusteella
 - Somerolaislapset ovat tyytyväisiä elämäänsä.
 - Kaikenikäiset lapset ja nuoret kokevat, että he ovat tärkeä osa kouluyhteisöä ja että heillä on koulussa vaikutusmahdollisuuksia.
 - Fyysiset oppimisympäristöt ovat Somerolla hyvät, ja oppilaat ovat näihin tyytyväisiä kaikilla luokka-asteilla.
- Alakoulujen ja nuorisotoimen yhteistyö tiivistynyt varsinkin erityisnuorisotyössä ja digitaalisessa nuorisotyössä

Lapset ja lapsiperheet

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu
- Avoin päiväkotitoiminta aloitti toimintansa perheiden kohtaamispaikkana
- Perhetyöntekijät jalkautuivat päiväkoteihin
- Vanhemmuusryhmät ovat vakiintumassa osaksi perhepalveluita
- Toimiva varhaiskasvatuksen, opetustoimen, nuorisotoimen ja sosiaalitoimen välinen yhteistyö
- Lasten ja nuorten kirjallisuus Someron kirjastosta nousi 11,5 % vuodesta 2018 vuoteen 2019
- Ilo kasvaa liikkuen ja Liikkuva koulu -hankkeet
- Someron Kulttuuri ry järjesti vuoden 2019 aikana lapsille ja nuorille 50 kulttuuritapahtumaa. Tapahtumat rahoitettiin kaupungin saamista Marja-Liisa Mäkelän testamenttivaroista

Lapset ja lapsiperheet

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

- 1–6-vuotiaiden lasten määrän ennustettu vähenevän 25 %:lla vuosien 2017 ja 2035 välillä
- Vähintään tunnin päivässä liikkuvien lasten määrä on pieni. Erityisesti poikien osuus on huolestuttavan pieni valtakunnalliseen tasoon verrattuna. (Kouluterveyskysely 2019)
- Lastensuojeluilmoitusten ja yhteydenottojen määrä kasvanut
- Kodin ulkopuolisten sijoitusten määrä on lisääntynyt vuosi vuodelta (myös valtakunnallinen suuntaus)
- Sosiaalisen median ja pelaamisen aiheuttamat ongelmat lapsiperheissä kasvussa
- Todettu ja tiedostettu lastensuojelun ja sosiaalipalveluiden leimaavuus
 - Kehitetään toimintaa kohti asiakaslähtöistä, ratkaisu- ja perhekeskeistä systeemistä toimintatapaa

Nuoret ja nuoret aikuiset

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- Nuorten tarpeisiin paremmin sopivien ja tilavampien nuorisotilojen käyttöönotto (Solu)
- Etsivään nuorisotyöntekijään itse yhteyttä ottaneiden asiakkaiden määrä on kasvanut (nyt noin 20 %).
- Etsivässä nuorisotyössä otettu käyttöön sosiaalisen vahvistumisen mittari Sovari, jonka vuoden 2019 tuloksien mukaan palvelua saaneista
 - 88 % on ollut tyytyväisiä saamaansa tukeen ja kokenut etsivän nuorisotyön avulla sosiaalista vahvistumista
 - 50 % kokee, että heidän kykynsä hoitaa arjen asioita omatoimisesti on parantunut asiakassuhteen aikana
- Nuorille löytyy peruskoulun jälkeen poikkeuksetta jatko-opiskelupaikka

Nuoret ja nuoret aikuiset

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- Vuonna 2019 toteutetun kouluterveyskyselyn perusteella (8. ja 9. lk, lukion 1. ja 2. vuosi)
 - Nuoret ovat tyytyväisiä elämäänsä. He kokevat olevansa tärkeä osa yhteisöä ja että heillä on yhteisössä vaikuttamismahdollisuuksia.
 - Nuoret kokevat vähemmän masentuneisuutta ja ahdistuneisuutta sekä mielialansa paremmaksi kuin saman ikäiset nuoret valtakunnallisella tasolla.
 - Uuden koulurakennuksen fyysinen ympäristö koetaan hyväksi ja opiskelua tukevaksi.
 - Nuoret kokevat, että oppilas-/opiskelijahuoltopalveluiden saatavuus on hyvää, palveluiden pariin on helppoa hakeutua. He myös kokevat tulevansa palveluiden piirissä kuulluksi.
 - Somerolla osallistutaan kouluruokailuun koko maan keskiarvoa paremmin
- Toimiva yhteistyö opetus-, nuoriso- ja sosiaalitoimen sekä Salon nuorisopsykiatrian poliklinikan välillä
- Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelija -hankkeet ovat lisänneet nuorten liikuntaa koulupäivän aikana

Nuoret ja nuoret aikuiset

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

- Kodin ulkopuoliset sijoitukset ja lastensuojelun tarve suurimmillaan yläkouluikäisillä
 - Ennaltaehkäisevän työskentelyn kehittämisen tarve (mm. ennaltaehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö)
- Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa esiin nousseita huolenaiheita
 - Nuorten ajankäytön ja arjenhallinnan ongelmat (esim. peliriippuvuus) sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat
 - Ajoittainen ilkivalta varsinkin urheilukentällä ja Kiiruun puistossa

Nuoret ja nuoret aikuiset

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

- Vuonna 2019 toteutetun kouluterveyskyselyn perusteella (8. ja 9. lk, lukion 1. ja 2. vuosi)
 - Nuoret, erityisesti lukioikäiset, kokevat, että
 - heille suunnattuja vapaa-ajan oleskelutiloja on liian vähän
 - heille ei ole tarjolla tarpeeksi kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa alueella
 - Myönteisyys päihteitä kohtaan korostuu. Nuoret ovat myötämielisiä alaikäisten päihteiden käytölle ja nuoret hankkivat alkoholin käyttöönsä usein perhepiiristä.
 - Somerolaisnuorista 12,9 % tupakoi päivittäin, kun vastaava osuus koko maan tasolla on 5,6 %
 - Yläkouluikäisten keskuudessa paljastunut kannabiskokeiluja
 - Ylipainoisia on Somerolla enemmän koko maan tasoon verrattuna

Työikäiset

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- Loppuvuodesta työterveyshuoltoon saatiin lisää lääkäriresurssia
- Monipuolinen ja toimiva sekä yksilöllisiä tarpeita palveleva kuntouttava työtoiminta ja yhteistyö TE-toimiston ja kelan kanssa
- Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrä laskenut 14,8 % vuodesta 2018 vuoteen 2019
- Aikuisille suunnatun taiteen perusopetuksen käynnistyminen Somero-opistossa

Työikäiset

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

- Työikäisten aikuisten psykososiaalisten palveluiden hajanaisuus
 - kehitetään työikäisten aikuisten palveluohjausta
- Psykiatrisen erikoissairaanhoidon erillisuus
 - yhteistyön tiivistäminen

Ikäihmiset

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- RAI-käyttöönotto kotihoidossa
- Kotihoidon palveluohjaajan tehtävän vakiintuminen
- Kotihoitoon kaksi vakanssia lisää
- SHQS-laaturjestelmän käyttöönotto koko perusturvassa
- Mäntykodin toimintakulttuurin muutos asukaslähtöiseksi ja kodinomaiseksi
- Vuodeosaston hoitajakutsujärjestelmän uusiminen
- Aktiivinen ja aikaansaava vanhusneuvosto
- Somero-opiston ja kirjaston digitukihanke, jossa koulutettiin digivertaisohjaajia ja tarjottiin digitukea

Ikäihmiset

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

- Tervaskannon tilanteen epäselvyys
- Muistisairauksien lisääntyminen ja sen huomioiminen hoidon toteutuksessa
- Sijaisrekrytointi ja sijaisten sitouttaminen

Kaikki ikäryhmät

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- Terveyskeskuksessa käynnistettiin ravitsemusterapeutin ja kuntohoitajan ohjaama painonhallintaryhmä
- Opioidikorvaushoidossa siirryttiin injektiohoitoon
- Kaupungin esteettömyyteen kiinnitetty entistä enemmän huomiota
- Monitoimitalon remontti ja kuntosalin laajennus 2019
- Poikkihallinnollisen liikuntastrategian valmistuminen
- Hyvät liikunta-, kirjasto- ja kulttuuritilat ja palvelut, monipuoliset harrastusmahdollisuudet
- Kiiruun talosta muodostunut elävä kulttuurikeskus, jossa paljon toimintaa
- Omaishoitajien jaksamiseen on kiinnitetty huomiota, palveluita kehitetty ja omaishoitajien terveystarkastukset aloitettu

Kaikki ikäryhmät

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

- Kehitysvammaisille ei ole riittävästi tarjolla autettua asumispalvelua
- Tuettuun työllistämiseen ei ole riittävästi ohjausresursseja (pitkäaikaistyöttömät, nuoret, kehitysvammaiset) ja yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa tulisi lisätä (ohjaaja, joka tukisi työntekijää sekä työnantajaa)
- Ennakkovaikutusten arviointia voitaisiin lisätä kaikkeen päätöksentekoon

Laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuodelta 2019

Syrjäytymisen ehkäisy, lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy, päihteiden käytön vähentäminen kaikissa ikäryhmissä

- Pääpaino ollut lasten ja lapsiperheiden syrjäytymisen ehkäisyssä.
- Pyritty tarttumaan ongelmiin varhaisessa vaiheessa.
- Eri toimijoiden yhteistyönä käynnistetty Moottoripaja-toiminta yli 12-vuotiaille nuorille. Tavoitteena on vahvan sosiaalisen tuen antaminen nuorille, jotka ovat vaarassa jäädä työ- ja koulutuspalvelujen ulkopuolelle.
- Nuorisotoimen bänditilan käyttöönotto

Laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuodelta 2019

Vaikeasti työllistyvien tukeminen, nuorisotyöttömyyden vähentäminen, työttömien terveystalveluiden kehittäminen

- Työttömien terveystarkastusten prosessit suunniteltu ja koordinoitavastuut määritelty raportointivuoden aikana työterveyshuollon ja kuntouttavan työtoiminnan yhteistyönä siten, että terveystarkastukset käynnistyivät vuoden 2020 alussa

Laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuodelta 2019

Ennaltaehkäisevän toiminnan kehittäminen, lapsiperheiden palveluiden ennaltaehkäisyn kehittäminen, ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen ja toimintakyvyn ylläpitäminen, yhteisöllisyyden tukeminen, kansansairauksien ennaltaehkäisy

- Järjestetty lakisääteisen palvelun lisäksi paikallista lisäpalvelua:
 - Avoin päiväkotitoiminta
 - Perhetyöntekijän jalkautuminen päiväkotitoimintaan
 - Lapsiperheiden kodinhoitaja
 - Neuvolan perhetyöntekijä
 - Kehitetty ryhmämuotoisia toimintoja, kuten Ihmeelliset vuodet -ryhmät ja eroryhmä, joiden tavoitteena on vahvistaa vertaistukea ja yhteisöllisyyttä.
 - Lisätty viestintää päihhteistä mm. yhteistyössä koulun ja poliisin kanssa.

Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat

- Erinomane ja notkja Somero 2025 – Someron kaupungin strategia
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2019–2025
- Suunnitelma ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi 2019–2025
- Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön suunnitelma 2018–2025
- Työllisyyden edistämisen toimenpideohjelma 2018–2022
- Opetuksen järjestäjän paikallinen kehittämissuunnitelma 2018–2020
- Kulttuuristrategia 2017–2025
- Varhaiskasvatussuunnitelma 2019
- Oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelma 2019
- Nuorisotoimen kehittämissuunnitelma 2015–2025
- Someron ilmasto-ohjelma 2015
- Somero-opiston kehittämissuunnitelma 2013–2020

Johtopäätökset

- Somerolla väestön hyvinvointi on pitkälti linjassa valtakunnallisten ilmiöiden kanssa. Somerolaisia erityispiirteitä on myös nähtävissä.
- Paikallisen väestön hyvinvoinnin ongelmakohdat on tunnistettu ja niihin on puututtu erilaisin paikallisin strategioin/ohjelmin/kehittämissuunnitelmin ja hyvinvointia edistävien hankkeiden avulla.
- Käytettävissä olevat resurssit rajoittavat osittain ohjelmien toimeenpanoa. Osa tavoitteista on myös sellaisia, joiden saavuttaminen edellyttää pitkäkestoista työtä.
- Olemassa olevat strategiat/ohjelmat/suunnitelmat antavat hyvän pohjan hyvinvointitoimenpiteiden eteenpäinviemiselle.